

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ...สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่.....ทส. ๐๒๐๓/ ๕๐.....วันที่.....๒๓ มกราคม ๒๕๕๗...../โทร. ๐ ๒๒๙๘ ๒๖๒๗
เรื่อง.....การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน.....

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

ข้อเท็จจริง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้มีการตั้งคณะกรรมการอำนวยการและกำกับนโยบายการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และคณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐด้านอุปทานให้ประชาชนทำกิน มีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ) เป็นประธานกรรมการทั้งสองคณะ ซึ่งการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ถือได้ว่าเป็นงานในหน้าที่ความรับผิดชอบส่วนหนึ่งของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐที่เห็นสมควรให้การสนับสนุนการดำเนินการของคณะกรรมการอำนวยการและกำกับนโยบายฯ และคณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐด้านอุปทานให้ประชาชนทำกิน ให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

ข้อพิจารณา

เพื่อให้การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นไป ด้วยความเรียบร้อยและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวที่เกี่ยวข้อง ในการจัดหาที่ดินของรัฐให้ประชาชนทำกินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม เร่งรัดการดำเนินงานของส่วนราชการที่ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นไปในทิศทางเดียวกันตรงตาม วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาล จึงเห็นควรกำหนด ให้มีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑. ให้สำรวจจริงวัดขอบเขตที่ดินของรัฐทุกประเภท
๒. ให้จัดทำแผนที่กายภาพแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตที่ดินของรัฐทุกประเภท
๓. ให้สำรวจที่ดินของรัฐเพื่อใช้ประโยชน์ในอนาคต
๔. จัดสรรให้ราษฎรใช้ประโยชน์

ซึ่งการดำเนินงานในข้อ ๑, ๒ และ ๓ ข้างต้นต้องมอบหมายให้ส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ที่ดินกับจังหวัดดำเนินการจัดทำโครงการสำรวจจริงวัดขอบเขตที่ดินของรัฐ และการสำรวจทาง

/กายภาพ...

กายภาพ โดยมีกรอบเวลาในการดำเนินงานซึ่งเป็นส่วนของรายละเอียดที่จะได้กำหนดต่อไป กับประมาณการงบประมาณที่จะต้องใช้จ่ายตามโครงการ ดังมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบ

ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้วจะทำให้ทราบจำนวนที่ดินของรัฐด้านอุปทานที่แท้จริงที่จะให้ประชาชนทำกินต่อไปตามข้อ ๔ ต่อจากนั้นก็จะได้ส่งมอบพื้นที่ให้คณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐด้านอุปทานให้ประชาชนทำกินรับไปดำเนินการต่อไป ซึ่งจะรวมถึงในส่วนของการวางกรอบนโยบายในภาพรวม การกำหนดคุณสมบัติของบุคคล การกำหนดเรื่องสิทธิในที่ดิน การกำหนดประเภทของเอกสารแสดงสิทธิในที่ดิน การกำหนดจำนวนเนื้อที่ให้ถือครองทำประโยชน์ในที่ดิน หากได้ดำเนินการสำรวจรังวัดและการสำรวจทางกายภาพเรียบร้อยแล้ว คาดว่าภายในระยะเวลา ๖ เดือน นับจากคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการดังกล่าว จะทำให้การดำเนินงานได้ผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนต่อไปได้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบด้วยกับแผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามนโยบายบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน กับแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานตาม นโยบายและการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนที่แนบ ขอได้โปรดเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการให้ส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐและจังหวัด โดย กพร.จังหวัด จัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อดำเนินงานตามข้อพิจารณา ๑ - ๓ และให้คณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐด้านอุปทานให้ประชาชนทำกิน พิจารณาดำเนินการตามข้อ ๔ แล้วจึงได้ดำเนินการในส่วนของรายละเอียดที่เกี่ยวข้องต่อไป

เห็นชอบ /เสนอ ครม. พิจารณา

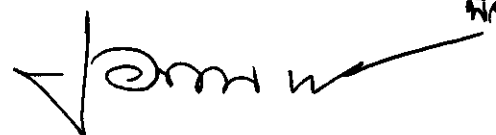

(นายจาตุรนต์ ฉายแสง)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
กตป เรืองน หรือ .

เพื่อกรุดตแนบ /เสนอ ครม.
พิจารณา

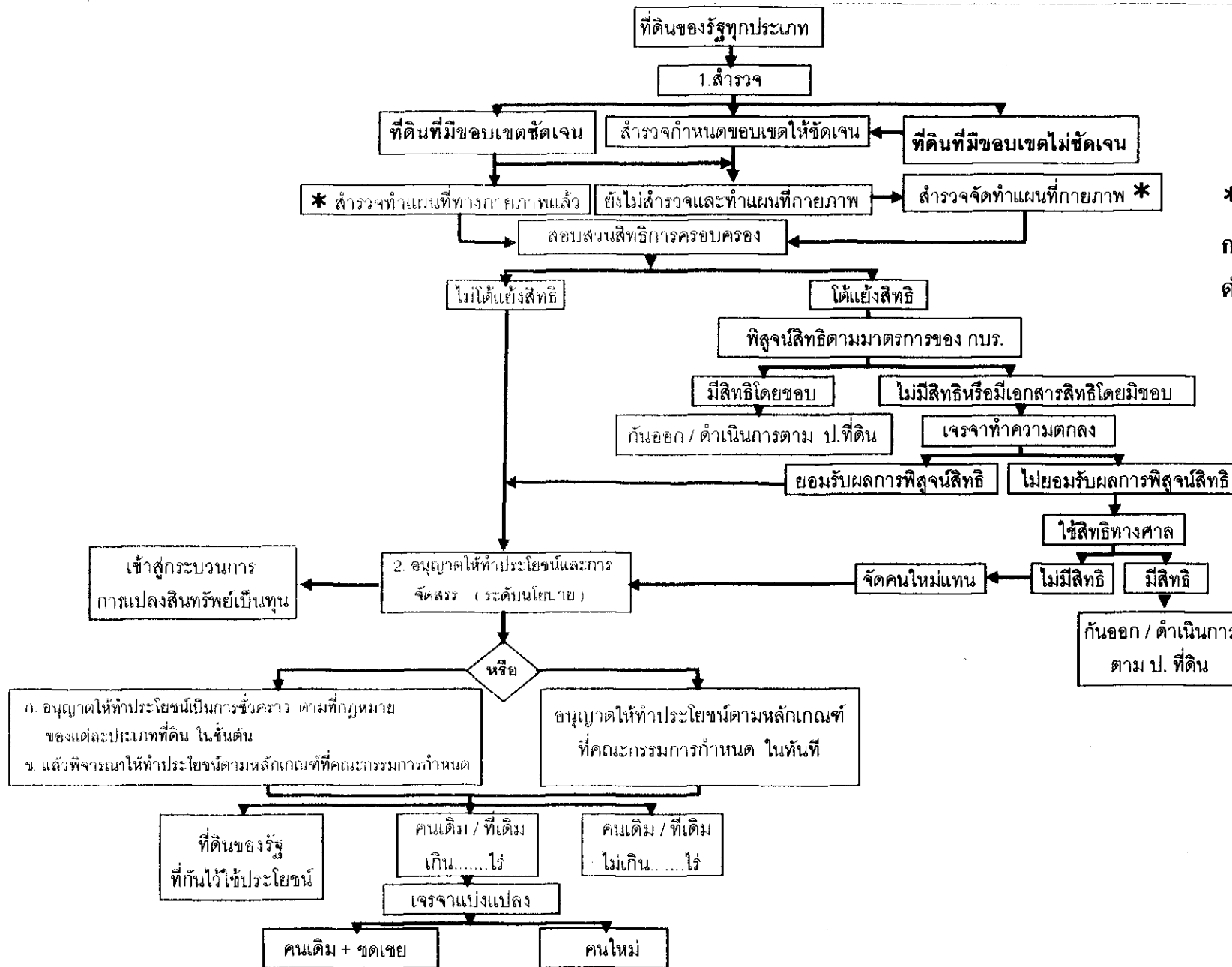

(นายเอกภาพ พลซื่อ)

รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
26 ส.ค. 2547

พันตำรวจโท
(ทักษิณ ชินวัตร)
นายกรัฐมนตรี
๒๖ ส.ค. ๔๗

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามนโยบายบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

* เมื่อสำรวจจัดทำแผนที่กายภาพแล้วมีที่ว่าง ให้ดำเนินการตาม 2. ด้วย

นโยบายการบริหารจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ปัญหาเกี่ยวกับความยากจนและเรื่องที่ดินเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันสั่งสมมาเป็นเวลานาน ขณะที่พลเมืองเพิ่มมากขึ้นแต่ที่ดินมีอยู่อย่างจำกัด ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ได้มีความพยายามในการแก้ไขมาแต่อดีต แต่การแก้ไขปัญหาก็ไม่สามารถลุล่วงไปได้ ด้วยเหตุที่เป็นปัญหาในเชิงนโยบาย ปัญหาทางสังคม การเมือง และรัฐศาสตร์ มิใช่ปัญหาในทางกฎหมายแต่เพียงด้านเดียว ปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นปัญหาที่ฉุดรั้งการพัฒนาของประเทศ ซึ่งหากมิได้รับการแก้ไขปัญหาในเชิงนโยบายที่ถูกต้องก็จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และความไม่เป็นธรรมทางสังคมได้ในที่สุด

ในภาพรวมที่ดินของประเทศมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนและที่ดินของรัฐ แต่ปัญหาที่ดินของรัฐซึ่งมีอยู่มากมายหลายประเภทก็ขาดการบริหารจัดการในเชิงนโยบายและการกำกับการติดตามผลดำเนินการตามนโยบาย จึงทำให้ไม่สามารถนำไปเป็นปัจจัยเอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนได้

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2546 ได้กำหนดให้จัดทำแผนงานหลัก 7 แผนงาน ได้แก่แผนงานปรับปรุงระบบภาษีที่ดิน แผนงานปรับปรุงองค์การบริหารจัดการที่ดิน แผนงานระบบข้อมูลที่ดิน แผนงานอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินและที่ดิน แผนงานกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนงานคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และแผนงานปรับปรุงสิทธิในที่ดิน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการรับทราบผลการวิจัยของมูลนิธิสถาบันที่ดิน เมื่อปลายปี พ.ศ.2545 ล้วนเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินในภาพรวมของประเทศ

แต่ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินเป็นปัญหาเร่งด่วน ประกอบกับที่ดินของรัฐซึ่งมิได้ใช้ประโยชน์เต็มศักยภาพมีอยู่จำนวนมาก จึงควรที่จะได้กำหนดนโยบายในการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนขึ้นเป็นนโยบายของชาติเป็นกรณีเร่งด่วน ให้ทันกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต

/แนวทาง....

แนวทางในการบริหารจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินในภาพรวมของประเทศ มีรายละเอียดสรุปดังนี้

1. ให้ดำเนินการสำรวจรังวัดขอบเขตที่ดินของรัฐทุกประเภท
2. สำรวจขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐทุกประเภทตามความเป็นจริง
3. สำรวจที่ดินของรัฐที่จะใช้ประโยชน์ในอนาคต อาจกำหนดการใช้ประโยชน์เพื่อไว้ 10 ปี หรือมากกว่านั้นแล้วแต่ประเภทที่ดิน

4. ในกรณีที่สำรวจขอบเขตที่ดินของรัฐแล้ว พบว่ามีราษฎรอยู่ในที่ดินของรัฐโดยมีหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินหรือไม่ก็ตาม ให้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิในที่ดิน หากพบว่าราษฎรอยู่ในที่ดินของรัฐก่อนการสงวนหวงห้าม ถือว่าราษฎรมีสิทธิในที่ดินนั้นก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายที่ดินต่อไป หากพบว่าราษฎรอยู่ภายหลังการสงวนหวงห้าม ถ้ามีเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ให้ดำเนินการเพิกถอน แล้วดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการอำนวยการฯ กำหนด

5. ที่ดินของรัฐที่ไม่ใช้ประโยชน์อีกต่อไปแล้ว รัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนว่าจะบริหารจัดการอย่างไรต่อไป อาทิเช่น ให้เช่า หรือให้เช่าซื้อ ซึ่งมีข้อสังเกตว่าในเรื่องเกี่ยวกับที่ดิน ราษฎรประสงค์จะได้กรรมสิทธิ์ ดังนั้น การจัดให้เช่าซื้อที่ดินของรัฐที่ไม่ใช้ประโยชน์อีกต่อไปแล้วจะสามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้ และน่าจะไม่มีประเด็นปัญหาทางการเมืองตามมาในภายหลัง หากคิดขัดในเรื่องของกฎหมายก็ดำเนินการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับนโยบายที่มุ่งสร้างความเป็นธรรมในทางสังคมได้ ซึ่งประเด็นเรื่องข้อกฎหมาย อาจบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ตามความเหมาะสมตามแต่นโยบายจะกำหนด

ทั้งนี้ การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวข้างต้น จะต้องเร่งรัดให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัดดำเนินการสำรวจแล้วแจ้งผลภายในกำหนดเวลา และรัฐบาลจะต้องสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ โดยเฉพาะในส่วนของงานด้านการสำรวจรังวัดขอบเขตที่ดินของรัฐที่ยังไม่ชัดเจน การพิสูจน์สิทธิในที่ดิน การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเร็ว โดยมีกำหนดเวลาดำเนินการเช่นเดียวกัน ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนปรากฏผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานตามนโยบายบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

ความเป็นมา

ประเทศไทยมีพื้นที่ดินอยู่ประมาณ 320 ล้านไร่ ในจำนวนนี้มีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ประมาณ 127 ล้านไร่ เป็นที่ดินที่รัฐสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะ ประมาณ 193 ล้านไร่ ที่ดินจึงมีอยู่อย่างจำกัดในขณะที่ประชากรเพิ่มมากขึ้น ความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินก็เพิ่มมากขึ้น ทั้งในภาคการเกษตร การอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม แต่การบริหารจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการพัฒนาประเทศ ยังคงมีที่ดินถูกทิ้งร้างไม่ใช้ประโยชน์ให้เต็มศักยภาพทั้งในส่วนที่ดินของเอกชนและที่ดินของรัฐ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมไม่มีที่ดินเป็นของตนเองเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพตามฐานานุรูป ต้องเข้าไปยืมที่ดินครอบครองทำกินในเขตที่ดินของรัฐ ทำให้เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิการครอบครองที่ดินระหว่างรัฐกับราษฎรขยายวงกว้าง ซึ่งจะกระทบต่อความมั่นคงของชาติในอนาคต การที่ไม่สามารถมีที่ดินในการประกอบอาชีพเป็นของตนเองย่อมเป็นการขาดหลักประกันและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตได้ อันจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่ง

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2546 ได้กำหนดให้จัดทำแผนงานหลัก 7 แผนงาน ได้แก่ แผนงานปรับปรุงระบบภาษีที่ดิน แผนงานปรับปรุงองค์การบริหารจัดการที่ดิน แผนงานระบบข้อมูลที่ดิน แผนงานอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินและที่ดิน แผนงานกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนงานคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และแผนงานปรับปรุงสิทธิในที่ดิน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการรับทราบผลการวิจัยของมูลนิธิสถาบันที่ดินเมื่อปลายปี พ.ศ.2545 ถ้วนเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินในภาพรวมของประเทศ

แต่ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินของเกษตรกรที่ยากจนกับผู้ยากจนเป็นปัญหาของคนจนที่จะต้องแก้ไข ซึ่งรัฐบาลถือเป็นนโยบายเร่งด่วน จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตที่ดินของรัฐซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มศักยภาพที่มีอยู่จำนวนมาก เพื่อสนองตอบต่อนโยบายดังกล่าว ดังนี้

/ก. ที่ดินของรัฐ ....

ก. ที่ดินของรัฐที่นำมาบริหารจัดการ

ที่ดินของรัฐที่จะนำมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรที่ยากจนและ
ผู้ยากจน ได้แก่

1. ที่สาธารณประโยชน์
2. ที่ราชพัสดุประเภทใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ
3. ที่ป่าสงวนแห่งชาติ
4. ที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี
5. ที่ดินในเขต ส.ป.ก.
6. ที่ดินที่ได้รับมอบให้จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง แต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการจัดสรร
7. ที่ดินที่ได้รับมอบให้จัดตั้งนิคมสหกรณ์ แต่ยังไม่ได้นำมาดำเนินการจัดสรร

ข. ขั้นตอนการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ

1. ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการบริหารจัดการที่ดินของรัฐทั้ง 7 ประเภท
ดังกล่าวตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ให้ กบร.จังหวัดร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่ดูแลรักษากำหนดแปลง
ที่ดินของรัฐที่เสนอเข้าร่วมบริหารจัดการ โดยให้ทราบที่ตั้งและจำนวนเนื้อที่ที่แน่นอนภายใน 15 วัน
ทำการ นับแต่วันที่ได้รับแจ้งมติคณะรัฐมนตรี

1.2 ที่ดินของรัฐแปลงใดมีสถานะ ตำแหน่ง ขอบเขต และเนื้อที่ไม่ชัดเจน
แน่นอนให้ กบร.จังหวัดพิจารณาหาข้อมูลภายใน 90 วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับแจ้งมติคณะรัฐมนตรี

1.3 ให้ กบร.จังหวัด ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษา และหน่วยใช้
ประโยชน์ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนที่ทางกายภาพ เพื่อให้ทราบอาณาเขตและหลักฐานการ
ถือครองใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ของราษฎรและหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้อง
เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันทำการ
นับแต่วันที่ได้รับงบประมาณ

/1.4 ระหว่าง....

1.4 ระหว่างดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนที่กายภาพตามข้อ 1.3 หากราษฎรรายใดไม่ได้แย่งสิทธิการครอบครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ให้คณะกรรมการฝ่ายจัดหาที่ดินของรัฐ ด้านอุปทานให้ประชาชนทำกิน ดำเนินการจัดสรรให้ราษฎรเข้าใช้ประโยชน์ตามข้อ ค.

1.5 สำหรับราษฎรที่ได้แย่งสิทธิการครอบครอง ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐนำข้อมูลที่ดินของรัฐแปลงที่สำรวจและจัดทำแผนที่กายภาพแล้ว และมีราษฎรได้แย่งสิทธิให้เสนอ กพร.จังหวัด พิจารณาพิสูจน์สิทธิภายใน 30 วันทำการ นับแต่วันที่ได้แย่งสิทธิ

1.6 ให้ กพร.จังหวัด พิจารณาดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎรในเขตที่ดินของรัฐโดยมิชักช้า กรณีต้องอาศัยผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศประกอบการพิจารณาพิสูจน์สิทธิ ให้ กพร.จังหวัด ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้คณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศของ กพร.โดยด่วน ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามมาตรการของกพร. ที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

อนึ่ง เพื่อสนับสนุนนโยบายแห่งรัฐและให้การพิสูจน์สิทธิของ กพร.จังหวัดทั่วประเทศดำเนินไปโดยเร่งด่วน เห็นสมควรให้คณะรัฐมนตรีให้การสนับสนุนบุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณในการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศด้วย

1.7 หากผลการพิสูจน์สิทธิปรากฏว่า ที่ดินแปลงที่ราษฎรอ้างสิทธิได้มีการเข้าครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการสงวนเป็นที่ดินของรัฐให้กันออก และราษฎรมีสิทธิที่จะยื่นขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ตามประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป ทั้งนี้ ให้ กพร.จังหวัด แจ้งผลการพิสูจน์สิทธิให้ราษฎรทราบภายในกำหนด 7 วัน

1.8 หากผลการพิสูจน์สิทธิปรากฏว่า ที่ดินแปลงที่ราษฎรอ้างสิทธิได้มีการเข้าครอบครองทำประโยชน์ภายหลังการสงวนเป็นที่ดินของรัฐ ถือว่าราษฎรไม่มีสิทธิแม้จะมีเอกสารสิทธิแล้วก็ตาม ก็ถือว่าเป็นเอกสารสิทธิที่ออกมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ให้ กพร.จังหวัด แจ้งผลการพิสูจน์สิทธิให้ราษฎรทราบภายในกำหนด 7 วัน

หากราษฎรรายใดยอมรับผลการพิสูจน์สิทธิ ให้ดำเนินการตามข้อ ค.

สำหรับราษฎรรายใดที่ไม่ยอมรับผลการพิสูจน์สิทธิ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการใช้สิทธิทางศาลต่อไป

หากศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ราษฎรมีสิทธิครอบครองในเขตที่ดินของรัฐนั้น ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาดำเนินการกันที่ดินตามคำพิพากษา เพื่อให้ราษฎรนำไป /ขอออกหนังสือ....

ขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป ในกรณีที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าราษฎรไม่มีสิทธิให้ดำเนินการบังคับคดีให้ราษฎรรายนั้นออกไปจากที่ดิน เพื่อจัดให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินรายใหม่ต่อไป

1.9 ให้ กพร.จังหวัด ร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐ จัดทำแผนงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการที่ดินของรัฐดังกล่าวเสนอ กพร. เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.10 ให้ กพร. รวบรวมที่ดินของรัฐทุกประเภทที่จะจัดให้ประชาชน ส่งมอบให้คณะกรรมการอำนวยการและกำกับนโยบายการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน พิจารณาดำเนินการต่อไป

ก. ให้คณะกรรมการอำนวยการและกำกับนโยบายการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ดำเนินการอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามรูปแบบที่ 1 หรือรูปแบบที่ 2 (ตามนโยบายกำหนด) ดังนี้

รูปแบบที่ 1

อนุญาตให้ราษฎรทำประโยชน์เป็นการชั่วคราวตามกฎหมาย ระเบียบ และวิธีการของแต่ละประเภทที่ดินพร้อมทั้งการจัดสรร โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการจัดสรร ขนาดเนื้อที่ดิน ที่กันไว้ใช้ประโยชน์ แล้วคณะกรรมการอำนวยการฯ จึงกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าทำประโยชน์ที่เป็นธรรมเป็นแบบเดียวกัน โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เช่น เช่าซื้อ $\frac{1}{4}$ ของราคาประเมิน (เกษตร) หรือเช่าซื้อ $\frac{1}{2}$ ของราคาประเมิน ในกรณีประกอบอาชีพอื่นๆ เป็นต้น

รูปแบบที่ 2

อนุญาตให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์โดยจัดสรรตามหลักเกณฑ์ที่เป็นธรรมตามที่คณะกรรมการอำนวยการฯ กำหนด โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี (นโยบาย) โดยทันที

ง. การดำเนินการกำกับดูแลและเร่งรัดติดตามผล

มอบหมายให้ กพร. กำกับดูแลและเร่งรัดติดตามผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นให้เป็นไปตามกำหนดเวลาอย่างเคร่งครัด แล้วสรุปผลดำเนินงานพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคหากจะพึงมีต่อคณะรัฐมนตรี

จ. งบประมาณดำเนินการ

เนื่องจากนโยบายดังกล่าวเป็นเรื่องเร่งด่วน และเป็นการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการ จึงให้สำนักงานงบประมาณสนับสนุนงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่าย ดังนี้

1. การดำเนินงานทุกขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น
2. การดำเนินการเร่งรัดติดตามผล
3. ให้จัดตั้งงบประมาณในการดำเนินงานและการเร่งรัดติดตามผล โดยให้เบิกจ่ายที่

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนดำเนินงาน

ลำดับที่	รายการ	หน่วยรับผิดชอบ	กำหนดเวลาดำเนินการ
1	กำหนดแปลงที่ดินเข้าร่วมบริหารจัดการ	หน่วยคูแลรักษาและจังหวัด	15 วัน
2	พิจารณาตรวจสอบหาข้อยุติเรื่องสถานะตำแหน่ง ขอบเขต และเนื้อที่ดินของรัฐ	หน่วยคูแลรักษาและจังหวัด	90 วัน
3	สำรวจและจัดทำแผนที่ทางกายภาพ	หน่วยคูแลรักษา หน่วยใช้ประโยชน์ และจังหวัด	60 วัน
4	นำที่ดินแปลงที่สำรวจและจัดทำแผนที่ทางกายภาพแล้ว และมีราษฎรโต้แย้งสิทธิ เสนอ กพร.จังหวัด พิสูจน์สิทธิ	หน่วยคูแลรักษา	30 วัน
5	แจ้งผลการพิสูจน์สิทธิให้ราษฎรที่มีสิทธิในที่ดินโดยชอบและไม่มีสิทธิทราบ	กพร.จังหวัด	7 วัน
6	อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฏฐคามกฎหมายของประเภทที่ดินเป็นการชั่วคราวแก่ราษฎรรายที่ไม่โต้แย้งสิทธิ ตามข้อ 1.4 (ก่อนการพิสูจน์สิทธิ) และแก่ราษฎรที่ยอมรับผลการพิสูจน์สิทธิ ตามข้อ 1.8 วรรค 2 (ภายหลังจากที่ทราบผลการพิสูจน์สิทธิว่าเข้าทำประโยชน์ภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ) พร้อมทั้งการจัดสรร	(นโยบายน)	(นโยบายน)
7	อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินโดยการจัดสรร	(นโยบายน)	(นโยบายน)